

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Oslo, 23. april 2015

Høring om utredning om kunstnerøkonomien

Vi viser til departementets høringsbrev av 11. februar, ref. 15/424 og vil med dette avgi en høringsuttalelse om utredningen «Kunstens autonomi og kunstens økonomi».

Utredningen tar for seg svært mange forhold som har betydning for kunstneres økonomi og har stor bredde, både når det gjelder temaer, analyse og anbefalinger. Som forvaltningsorganisasjon for rettighetshavere til åndsverk vil vi begrense oss til de områdene som særlig berører vår virksomhet. Kopinors medlemsorganisasjoner, herunder flere kunstnerorganisasjoner, vil avgi egne høringsuttalelser så langt de finner det ønskelig.

Opphavsrett

Vi er tilfreds med at rapporten sterkt framhever opphavsrettens grunnleggende betydning for kunstnerøkonomien og slutter oss til synspunktet at åndsverkloven er vår viktigste kulturlov (kap. 6, s. 73). I tillegg vil vi påpeke den store betydningen som hele den kreative sektoren (næringer som bygger på opphavsrettslig vern) har for samfunnets økonomiske utvikling. FN-organisasjonen WIPO har gjennomført en rekke undersøkelser som typisk viser at sektoren bidrar med 5–8 prosent av verdiskapingen i vestlige, industrialiserte land (og en tilsvarende del av sysselsettingen)¹. Andre undersøkelser viser at det er en direkte sammenheng mellom høyt opphavsrettslig vern og høy verdiskaping i kreativ sektor². Den nylig fremlagte GESAC-rapporten³, som tar for seg sektorens betydning for EU-landenes økonomiske utvikling, viser et liknende bilde. Blant annet dokumenteres det at kreativ sektor, i motsetning til andre sektorer, kan vise til vekst hvert eneste år gjennom og etter finanskrisen, både målt i verdiskaping og sysselsetting.

Når åndsverkloven skal revideres og tilpasses den teknologiske utviklingen, er det åpenbart at utredningens anbefalinger om et sterkt opphavsrettslig vern må følges opp. Dette er ikke bare god kunstnerpolitikk, som vist ovenfor er det også god næringspolitikk.

Både nasjonalt og internasjonalt registrerer vi imidlertid krav og ønsker om flere unntak fra opphavsrettens eneretter. Avgjørende beslutninger om opphavsretten tas også på internasjonale arenaer der Norge har begrenset innflytelse. Den nye EU-kommisjonen har igangsatt en prosess med sikte på å revidere EUs opphavsrettslovgivning, og EU-parlamentet har tatt et eget initiativ for å komme kommisjonen i forkjøpet. Også innenfor

¹ Se http://www.wipo.int/sme/en/documents/guides/copyright_industries.htm, og http://www.wipo.int/export/sites/www/copyright/en/performance/pdf/economic_contribution_analysis_2012.pdf

² Se <http://www.innovationfiles.org/the-creative-cost-of-piracy/>

³ Se <http://www.creatingeurope.eu>

MEDLEMSORGANISASJONER

Den norske Forfatterforening
Den norske Forleggerforening
Fagpressen
Forbundet Frie Fotografer
GRAFILL (Norsk organisasjon for visuell kommunikasjon)
Mediebedriftenes Landsforening

Musikkforleggerne
NOPA Norsk forening for komponister og tekstforfattere
Norges Fotografforbund
Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening
Norsk Journalistlag

Norsk Komponistforening
Norsk kritikerlag
Norsk Oversetterforening
Norsk Redaktørforening
Norsk Revyforfatterforening
Norsk Tidsskriftforening

Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere
Norske Billedkunstnere
Norske Dramatikeres Forbund
Norske Kunsthåndverkere
Ny Musikk Komponistgruppe

ADRESSE

Postboks 1663 Vika, 0120 Oslo
Tlf.: 23 10 74 00 Faks: 23 10 74 10
E-post: kopinor@kopinor.no
Bankgiro: 5005.05.79848
Org.nr.: 964250340

www.kopinor.no

FN-organisasjonen WIPO pågår det et arbeid med internasjonale instrumenter som kan føre til at opphavsmannens rettigheter svekkes på viktige områder, blant annet innenfor utdanningssektoren.

Mot disse angrepene på opphavsretten er det viktig å understreke at dagens lisensieringsordninger sikrer brukerne enkel og rimelig tilgang til verk. Kopinor legger til grunn at departementet følger den internasjonale utviklingen nøye og bruker de kanalene Norge har til å påvirke prosessene i tråd med utredningens anbefalinger. Vi bistår gjerne i dette arbeidet.

Kollektive ordninger og avtalelisens

Utredningen gjengir i kap. 6.4 på en god og illustrerende måte hvordan Kopinor ble dannet og videreutviklet som følge av den teknologiske utviklingen og etterfølgende lovgivning. Sentralt i dette bildet står utviklingen av avtalelisensordningene, som har vært et hovedgrunnlag for Kopinors suksess som et velfungerende instrument for både brukere og rettighetshavere.

Avtalelisensen er i hovedsak en nordisk løsning for masseklarering av verk, og den har de senere årene fått betydelig internasjonal oppmerksomhet, ikke minst gjennom avtalen med Nasjonalbiblioteket om Bokhylla.no, som er omtalt i utredningen (kap. 6.4). Som kjent er Bokhylla i dag åpen kun for norske IP-adresser, noe som har vært ansett som en forutsetning pga. åndsverklovens og avtalelisensens territoriale begrensninger.

Utredningen peker på at EU-kommisjonen ønsker å finne nye løsninger for tilgjengeliggjøring av verk over landegrensene. I den sammenheng kan vi opplyse om at Kopinor vil se på muligheten for at Bokhylla kan tilgjengeliggjøres i andre land som har avtalelisens, f.eks. ved hjelp av generell avtalelisens i Danmark eller Sverige. Det beste ville imidlertid være om det ble etablert nordiske eller internasjonale avtaler som sikrer muligheten for gjensidig godkjenning av avtaler med lisensvirkning. Vi er kjent med at departementet, i samarbeid med departementene i de andre nordiske land, arbeider med disse spørsmålene. Vi bidrar gjerne i dette arbeidet.

Departementet har i lovproposisjon (Prop. 69 L (2014-2015)) om «Endringer i åndsverkloven (gjennomføring av EUs hitteverkdirektiv og innføring av generell avtalelisens mv.)» foreslått at generell avtalelisens innføres også i Norge. Kopinor støttet dette forslaget i høringsrunden fordi bestemmelsen vil gjøre det mulig å framforhandle avtaler med nye brukergrupper, slik at kunstnere og andre rettighetshavere vil kunne motta vederlag for bruk av sine verk på flere områder enn dagens lov åpner for.

Oversikt over vederlagsinntekter

Vi vil påpeke at fig. 6.1–6.5, som viser utvikling i vederlagsinntekter for de ulike forvaltningsorganisasjonene, gir et noe misvisende bilde. For Kopinors vedkommende viser fig. 6.2 *utbetalt* vederlag til *norske* rettighetshavere (etter fradrag for administrative kostnader og utenom det som fordeles til utenlandske rettighetshavere), mens figurene for de andre organisasjonene viser *vederlagsinntekter* (både til norske og utenlandske, og – med unntak for TONO – bruttotall før kostnadsfradrag). Figurene er altså ikke sammenliknbare.

Konklusjon

Utredningen framhever at et sterkt opphavsrettslig vern er grunnleggende for kunstnerøkonomien. Opphavsretten utfordres imidlertid kontinuerlig både av forbrukerinteresser og sterke kommersielle aktører, ikke minst de store teknologiselskapene. Både nasjonalt og internasjonalt ser vi at opphavsmannens enerett er under sterkt press. Når opphavsrettslovgivningen skal revideres og tilpasses den digitale utviklingen, er det derfor grunn til å betone at et sterkt opphavsrettslig vern i framtiden ikke kommer av seg selv, men krever klare politiske prioriteringer. Kopinor vil anmode Kulturdepartementet om å følge opp utredningens forslag.

Uten å ha tatt stilling til utredningens mange øvrige forslag vil vi be om at også andre ordninger som sikrer kunstnernes inntekter følges opp. Det vil ikke bare styrke kunstnerøkonomien, det vil også styrke hele den kreative sektoren i samfunnet.

Vennlig hilsen
KOPINOR

Yngve Slettholm
adm. direktør